

Renovasjon i Grenland
– den naturlige løsningen

Oppfølgingskurs i hjemmekompostering

Vinteren 2005

Vi skal gjennom

- Repetisjon: Drift av kompostbinge
- Problemer (fluer, larver, lukt)
- Ta ut komposten
- Rengjøring av bingje
- Bruk av råkompost
- Bruk av moden kompost
- Ekstrautstyr
- Hvor får du mer kunnskap?
- **Spørsmål**

Drift av bingje (repetisjon)

- Betydningen av strø (luft, temperatur, fuktighet)
 - Strø – 1 del til 4 deler avfall
- Betydningen av å røre (luft)
 - Minst en gang i uka

Drift av bingje – repetisjon II

■ Fuktighet

- Fuktig, ikke våt.
- Kan bli for tørr – bruk 2-5 liter (varmt) vann
- For fuktig – bruk strø som røres godt inn

■ Temperatur

- God temperatur (35-70 grader) gir rask kompostering og forebygger lukt- og flueproblemer

Temperatur

- Nok avfall en forutsetning
- Husk å dele opp avfall
- Strø og riktig fuktighet
- Triks:
 - Sukkervann – 1 kopp sukker til 2 liter vann
 - Rekeskall
 - Gress
 - Urin
 - Husdyrgjødsel
 - Kompost som ligger til ettermodning

Ubehagelig lukt

1. For lite luft et sted i bingen
 - Røring.
 - Strø – Bland inn strø, og dekk også komposten med det.
 - Eventuelt spa om hele komposten.
2. Matvarer som lukter (fisk, reker etc)
 - Bruk mye strø.
 - Dekk med strø og gammel kompost.
 - Ikke røre de neste dagene.
3. God temperatur er viktig.

”Det er underlig at en stå stor prosent av ellers kunnskapsrike og interesserte kompostleggere så ofte slurver med dekking og innblanding av strø.”

Kompostboka

Larver og fluer

- Hvite 'mark' - ca en cm. er fluelarver.
- Kan komme i store mengder.
- Alle slags fluer og larver forebygges ved:
 - Å dekke komposten med strø
 - Å dekke til kjøtt og fisk ekstra godt med strø og gammel kompost
 - God temperatur

Larver og fluer – forts.

- Fjernes med kokende vann.
 - Bruk vannkoker e.l.
 - Hell over der du ser larver – inni og evt. utenpå bingen. Husk langs kanten inni.
 - Dekk komposten med avispapir eller gress.
 - Gjenta hver dag til de er vekk.
 - Eventuelt: bruke litt kalk.
- Åpne luke og se om du ser 'klekkeri'. Rør grundig helt ned / vend komposten.

Ta ut kompost

- Ta ut før vinteren eller når det er fullt
- Enten alt eller bare en del (fra bunnen)
- Lurt å bruke presenning / plast foran bingen
- Ikke ta med kvist

Rengjøring av bingje

- Jevnlig renhold langs kanter etc.
- Rengjøring ca. annenhvert år.
- Rengjøre luftehuller inni bingen – de kan
● være tette.
- Bruk rikelig med varmt vann – gjerne med såpe.
- Bruk hansker og unngå sprut.

Modning

- Gjerne 4-6 mnd.
- Prinsipper for lagring:
 - Beskyttet mot regn.
 - Ikke helt lufttett. Hvis bruk av plastsekker eller bøtte/tønne: lag 'pustehull' i bunn eller sider.
- God lagring:
 - På bakken, med presenning over.
 - Kjøpe en enkel kompostbinge på et hagesenter eller lignende.
 - Snekre enkel binge.

Eksempel på enkel, rimelig binge

Karseprøven

Test om komposten er moden

1. Legg kompost i en skål.
2. Fukt komposten
3. Strø på karsefrø og press lett ned.
4. Dekk med plastfolie.
5. La stå i romtemperatur
6. Når/hvis frøene spirer, tas folien av.
7. Hvis karsen spirer og blir et grønt teppe etter ca. 5 dager, er komposten moden.
8. Hvis den ikke spirer, eller blir gul, er komposten rå.

Karse

Bruk av råkompost

- ✗ Like næringsrik som husdyrgjødsel, men mye næring går med til å bryte ned 'ufordøyd' materiale.
- ✗ Kan svi planter og frø, og 'stjele' nitrogen.
- ✗ Ikke bruk til blomster, grønnsaker, såing eller i plantehullet for busker og trær.
- ✓ Kan brukes som overgjødsling til busker, trær og roser. Legges da oppå jorda i ca. 2 cm. lag.
- ✓ Kan brukes til noen næringskrevende grønnsaker som tomater, agurker, gresskar, meloner og kål.
- ✓ Generelt: kan brukes som fersk kugjødsel

Bruk av moden kompost

Hvor?	Hvor mye kompost?	Når og hvordan?
<i>Kjøkkenhage</i>	10-20 ltr/m ² .	Spre i april før såing. Blandes i øverste jordlag.
<i>Blomsterbed</i>	3-10 ltr/m ²	Blandes årlig i øvre jordlag
<i>Roser - gjødsling</i>	3 cm lag oppå	Legges på tidlig hvert år
<i>Roser - planting</i>	1 liter	Blandes i plantejorden
<i>Blomsterkasser</i>	1/3 kompost, 2/3 blanding av sand og hagejord	
<i>Plantehull til trær</i>	1 del kompost, 2-3 deler sandjord eller mager jord	

Bruk av moden kompost II

Hvor?	Hvor mye kompost?	Når og hvordan?
<i>Nylegging av plen og bed</i>	1/5 kompost i mager jord. 5 ltr. Pr m ² blandes i	
<i>Jordforbedring/ gjødsling</i>	10 ltr/m ² .	Blandes i øvre jordlag
<i>Generelt i jordblandinger</i>	20% kompost blandes med annen jord	
<i>Plen</i>	Blandes med like mengder sand	Såldes i nett med max 1 cm. åpning. Rak tynt utover rett etter St. Hans.

Det bør ikke brukes mye kompost til surjordsplanter (som rhododendron) pga at komposten ikke er sur.

Ekstrautstyr

■ Termometer

- Steketermometer
- Digitaltermometer med føler.

Luftestav

■ Røretstyr

- Stav med utfellbare 'vinger'
- Skrue for å få kompost opp fra bunnen av bingen

Lufteskrue

Mer kunnskap

- Bøker:
 - 'Jord og Kompost' av H. Kratcschmer (Landbruksforlaget, 2001)
Omfattende og dekkende! Anbefales.
 - 'Kompostboka' av Alm og Eriksson m.fl. (Landbruksforlaget, 1991)
Omfattende og god. Litt 'teknisk'.
 - 'Kompost – Naturlig jordforbedring) av C. Ryrie. (Cappelen, 2002)
Mest om kaldkompost
- Hagelaget har temakvelder og noe litteratur
- Internett. For eksempel www.rig.no.